

Sonja Miettinen on voittanut Vuoden Tiedekynä -palkinnon artikkelillaan ”Syvästi kehitysvammaisen aikuisen mahdollisuudet yhteisyyden kokemiseen – Etnografinen tutkimus sosiaalisesta vuorovaikutuksesta suomalaisissa ryhmäkodeissa”. Artikkelia on julkaistu alun perin Yhteiskuntapolitiikka-lehden numerossa 2/2020. Vuoden Tiedekynä -palkinnon myöntää Koneen säätiö.

Tänä vuonna palkinnonsaajan valitsi professori **Turo-Kimmo Lehtonen**, joka lausui palkintopuheessaan 17. toukokuuta 2022 muun muassa seuraavaa:

”Miettinen kirjoittaa napakasti, yksinkertaisen tehokkaasti ja kuitenkin monipuolisesti kieltä käyttäen. Hänen artikkelissaan on hallittu ote, vaikka se tuo luettavaksi melko dramaattista aineistoa. Teksti itsessään myös tasapainoilee taitavasti sen rajalla, mitä syvästi vammaisten kokemuksesta ja toiveista oikeastaan voidaan sanoa ja mitä ei, mitä voidaan tietää ja mitä ei. Tutkimus kohdistuu suomalaisiin ihmisiin, joille itselleen suomen kieli on vain hyvin rajallisesti läsnä. Tämä metatasa on tekstissä olennainen: miten kielen ulkopuolelle jäävät ihmiset voivat kommunikoida, miten kommunikaatiota heidän kanssaan voisi ja tulisi parantaa, miten heidän

sosiaalinen olemisensä olisi syytä tuoda esille? Nämä kysymykset ovat olennaisia monelle Vuoden Tiedekynä -ehdokkaalle. Niinpä sopii hyvin, että palkinnon saa näitä kysymyksiä erityisen taitavasti käsittelevä kirjoitus.”

Seuraavassa ote 17.4.2022 Koneen säätiön kotisivulla (koneensaatio.fi) julkaistusta jutusta:

”Syvästi kehitysvammaisten sosiaalista vuorovaikutusta ryhmäkodeissa tutkinut Sonja Miettinen huomasi, että hoivatyöntekijöiltä puuttuu organisaation johdolta saatu lupa olla läsnä kehitysvammaisten kanssa.

Palkitussa artikkelissa Sonja Miettinen kertoo tuloksista, jotka perustuvat havainnointiin kolmen syvästi kehitysvammaisen aikuisen vuorovaikutuksesta ryhmäkodeissa. Annaksi, Leoksi ja Sebastianiksi nimetyt kehitysvammaiset ihmiset kommunikoiivat kukin omalla tavallaan ilman puhuttua kieltä. Esikielellisellä tasolla he kaikki kykenevät muodostamaan yhteyden toisiin ihmisiin, mutta ryhmäkotien elinympäristöt rajaavat heidän mahdollisuuksiaan kehittää ja käyttää vuorovaikutustaitojaan.

Miettinen huomasi, että ryhmäkotien käytännöissä on vähän aikaa ja tilaa kehittää vuorovaikutusta syvästi kehitysvammaisen asukkaan kanssa. Arjen vuorovaikutustilanteissa hoitajat vaihtuvat, he vetäytyvät fyysisten hoivatoimenpiteiden jälkeen omiin tiloihinsa tai saattavat olla epävarmoja, voivatko pitää kehitysvammaista asukasta kesken syöttämisen kädestä. Nämä kosketukseen perustuvat hetket ovat kuitenkin vuorovaikutusta, joka edistää kehitysvammaisen osalli-

suutta, perusoikeuksien toteutumista ja yksilölle arvokkaita olo-tiloja.

’Fyysisen hoivan tasolla kehitysvammaiset asukkaat saavat hirveän hyvää hoivaa. Samalla asukkaat viettävät kuitenkin pitkiä aikoja yksin. Heiltä puuttuu kerkeäviä ja osaavia vuorovaikutuskumppaneita. Ryhmäkodeissa tarvittaisiin oivallusta, että vuorovaikutukselle on muitakin tapoja kuin kielellinen tapa. Kehitysvammaiselle olisi tärkeää antaa aikaa ja mukautua hänen tapansa olla’, Miettinen sanoo.

Miettinen toivookin, että hoivatyön tavoitteita ja sääntöjä muotoiltaisiin suomalaisissa hoivaorganisaatioissa uudelleen. Näin käytännöt voisivat muuttua ja vahvistaa kehitysvammaisen toimintamahdollisuuksia.

’Yksittäinen hoitaja ei pysty saamaan muutosta aikaan, vaan muutoksen täytyy lähteä hoivatyön johtajista ja tilaajista. Tutkija Hilary Johnson kollegoineen on ehdottanut, että hengailu ja hauskanpito määriteltäisiin vaikeasti kehitysvammaisten henkilöiden kanssa työskentelevien työntekijöiden legitimeiksi työtehtäviksi’, Miettinen sanoo.

Sonja Miettinen työskentelee tutkimuspäällikkönä Kehitysvammaliitossa. Hän on työskennellyt vammaistutkimuksen parissa koko työuransa väitöskirjansa jälkeen. Syvästi kehitysvammaisia hän ei ollut aikaisemmin tutkinut, mutta päätyi aiheen pariin professori Simo Vehmaan ja tutkija Reetta Miettolan kanssa yhdessä toteutetussa tutkimusprojektissa.

Miettinen yllättyi, miten lämpimästi heidät otettiin vastaan hoitokodeissa.

’Moni tuntui ajattelevan, että vihdoinkin näiden ihmisten tilanteeseen kiinnitetään huomiota. Kenttätutkimuksen jakso oli pitkä, se kesti kaksi vuotta. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun tein etnografista tutkimusta. Pidin menetelmästä paljon ja tutkimuksesta tuli minulle tärkeä. Haluan jatkossakin tuoda esiin marginaalissa olevien ihmisten kokemuksia etnografisen tutkimuksen avulla’, Miettinen sanoo.

’Olin tutkijana osa hoitokodin arkea ja avuksi, kun käsipareista oli pulaa. Työnsin pyörätuolia, kun lähdettiin kävelyille. Minulla oli oma rooli ja koin, että pääsin sisälle tähän maailmaan. Tähän toiseen maailmaan halusin viedä myös artikkelin lukijan’, Miettinen kertoo.

Miettinen sai ennen kenttätöihin menoa voimaannuttavan vuorovaikutuksen koulutuksen, jossa ensisijalla on vuorovaikutuksen hakeminen kehitysvammaisen ehdoilla. Vuorovaikutus perustuu läsnäoloon ja kosketukseen. Yhden Miettisen havainnoiman kehitysvammaisen, Annan, hoitaja ymmärsi saman koulutuksen käytyään Annan uudella tavalla sosiaalisena olentona.

Artikkelin kirjoitusprosessi oli pitkä, ja käsikirjoitus ehdittiin hylätä kaksi kertaa ennen kuin se hyväksyttiin. Prosessi johti kirjaimellisesti vaikeuksista voittoon.

’Pyrin kuvaamaan artikkelissani kielellisesti ei-kielellistä vuorovaikutusta. Oli vapauttavaa, kun tajusin, että minun täytyy saada jäsentää aihettani omalla äidinkielelläni sen sijaan, että kirjoitan englanniksi. Sitä ennen olin saanut palautetta, että valitsen sanoja, joiden konnotaatiot ovat tavalla tai toisella ongelmallisia.’

’Pääsin eteenpäin myös, kun antropologi Don Kulick kehotti minua unohtamaan yhteiskuntatieteellisten artikkeleiden perinteisen rakenteen, jossa haastattelulta lainattua sitaattia seuraa analyysi. Hän kannusti kuvaamaan sitaattien sijaan toistuvia toimintamalleja’, Miettinen kertoo.

Tieteellisen artikkelin kirjoittamiseen Miettinen antaa varovaisiin mielin muutamia vinkkejä.

’Tutkimusprosessin pohjalta täytyy olla tietenkin kunnolla tehty, ja tutkimuskysymyksen täytyy olla kiinnostava. Omassa kirjoittamisessani pidän tärkeänä, että saisin napattua lukijan heti mukaani, ja että jännite pitäisi loppuun asti. En halua, että lukija joutuu ponnistelemaan liikaa lukiessaan tekstiäni.’”

Tämän vuoden 15 palkintoehdokkaan joukossa oli Miettisen artikkelin lisäksi kaksi muutakin YP-artikkelia: **Lotta Junnilaisen** ”Sosiaaliturvajärjestelmä ei tue kulttuurialan itsensätyöllistäjiä” (YP 4/2021) sekä **Jari Pirhosen, Marjaana Seppäsen, Ilkka Pietilän, Katariina Tuomisen ja Marja Jylhän** ”Vanhuus ja sosiaalinen kuolema. Sosiaalisen kuoleman käsite vanhojen ihmisten haastattelupuheessa” (YP 1/2021).

Koneen säätiö jakaa Vuoden tiedekynä -palkinnon vuosittain tieteellisestä kirjoituksesta, jossa suomen kieltä on käytetty erityisen ansiokkaasti. Sen tarkoituksena on tukea suomenkielistä tieteellistä kirjoittamista ja nostaa sen arvostusta. Palkinto myönnetään vuorovuosin humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja ympäristötieteellisen kirjoittamisen aloilla. Palkinto jaettiin tänä vuonna 12. kerran.

YP:n artikkeleita on palkittu aikaisemminkin: vuonna 2012 palkinnon saivat **Heikki Hiilamo** ja **Olli Kangas** artikkelistaan ”Väärrien profettojen jäljillä? Kahdeksan erää tuloerojen vaarallisuudesta” (YP 2/2012) sekä **Leena Tervonen-Gonçalves** ja **Eriikka Oinonen** artikkelistaan ”Vertailun valta” (YP 1/2012).

Ajatusten Tonava ottaa vastaan tuoreita ja nasevia otoksia ajan ilmiöistä osoitteeseen yhteiskuntapolitiikka@thl.fi.